

Trends in Teeltplannen

Verandering in teeltoppervlak, broeiproductie en assortiment bij de deelnemers (n=375) aan de Meer Jaren Afspraak energie (MJA-e) tussen 1995 en 2001.

Project :   Systeeminnovaties Geïntegreerde Broei, looptijd: 2002 t/m 2005.
(projectnr. 330681, programma 400 IV)

Juli 2004

INHOUD:		pagina
1	Teeltplannen 1995	2
1.1	Inleiding	
1.2	Telers vergeleken met Teler/Broeiers, Teelt 1995	
1.3	Teler/Broeiers vergeleken met Broeiers, Broei 1995	
2	Teeltplannen 2001	5
2.1	Inleiding	
2.2	Telers vergeleken met Teler/Broeiers, Teelt 2001	
2.3	Teler/Broeiers vergeleken met Broeiers, Broei 2001	
3	Verandering van areaal en broeiproductie per bedrijf	8
4	Representativiteit van de dataset	9
5	Conclusies	10

Trends in Teeltplannen

Verandering in teeltoppervlak, broeiproductie en assortiment bij de deelnemers (n=375) aan de Meer Jaren Afspraak energie (MJA-e) tussen 1995 en 2001.

Project :   Systeeminnovaties Geïntegreerde Broei, looptijd: 2002 t/m 2005.
(projectnr. 330681, programma 400 IV)

Juli 2004

1 Teeltplannen 1995

1.1 Inleiding

Van de deelnemers aan de MJA-e-Bloembollen zijn in 1995 gegevens geregistreerd op grond waarvan de bedrijven naar teeltplan ingedeeld kunnen worden, Tabel 1. Glasbloementelers die ook een wat broeien en bedrijven met jaarrond leliebroei namen niet deel aan de MJA-e.

Tabel 1: Teelt patronen/plannen en aantal bedrijven 1995

Code	Betekenis	aantal	%
B	Uitsluitend broei	20	6%
B+	Uitsluitend broei + kasgewas	3	1%
OB	Overige teelt + Broei	10	3%
OB+	Overige teelt + Broei + kasgewas	0	0%
T	Uitsluitend teelt	133	39%
T+	Uitsluitend teelt + kasgewas	1	0%
TB	Teelt + Broei	127	37%
TB+	Teelt + Broei + kasgewas	0	0%
TO	Teelt + Overige teelt	26	8%
TO+	Teelt + Overige teelt + kasgewas	0	0%
TOB	Teelt + Overige teelt + Broei	24	7%
TOB+	Teelt + Overige teelt + Broei + kasgewas	0	0%
Totaal		344	
Totaal aantal bedrijven met broei		184	53%
Totaal aantal bedrijven met bollenteelt		311	90%

De belangrijkste bedrijfstypen zijn de bedrijven die uitsluitend bollen telen (47% van de bedrijven) en bedrijven die zowel telen als broeien (44% van de bedrijven), Tabel 2. Van deze bedrijven heeft 16% ook één of meer andere dan bolgewassen in het teeltplan opgenomen. Bijna 9% van deelnemers aan de MJA-e broeien bolgewassen zonder ze zelf te telen. Van deze bedrijven teelt 39% buiten of binnen één of meer andere gewassen.

Tabel 2: Aantallen en percentages bedrijven ingedeeld naar belangrijkste teeltplannen 1995

	alleen bollen		ook overige buitenteelt		Totaal	
Teelt	133	39%	26	8%	159	47%
Teelt + Broei	127	37%	24	7%	151	44%
Broei	20	6%	10	3%	30	9%
Totaal	280	82%	60	18%	340	100%

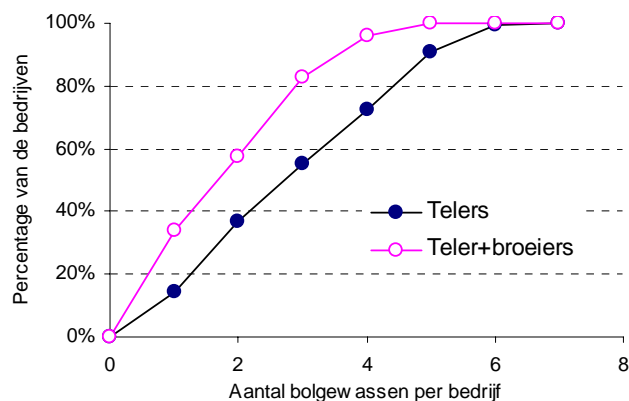
In het volgende wordt het verschil tussen drie typen bedrijven nader bekeken: (1) bedrijven die uitsluitend bollen telen (n=133): "Telers", (2) bedrijven die daarnaast ook broeien (n=127): "Telers/Broeiers", en (3) bedrijven die broeien zonder bollenteelt (ongeacht overige buiten- of kasteelt, n=20+3+10=33): "Broeiers". De uitkomsten kunnen bijvoorbeeld van belang zijn voor het vertalen van de effecten van gewasspecifieke energiemaatregelen (of maatregelen om verbruik en emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te beperken) op bedrijfsniveau naar sectorniveau.

1.2 Telers vergeleken met Teler/Broeiers, Teelt 1995

Telers telen in grote meerderheid meer dan 2 gewassen. Slechts 14% teelt maar één gewas, Tabel 3. Teler/Broeiers zijn meer gespecialiseerd op één of enkele gewassen. Figuur 1.

Tabel 3: Aantal bolgewassen per bedrijf, 1995

gewassen	Telers		Teler+broeiers	
	bedrijven	%	bedrijven	%
1	19	14%	43	34%
2	30	23%	30	24%
3	24	18%	32	25%
4	23	17%	17	13%
5	25	19%	5	4%
6	11	8%	0	0%
7 of 8	1	1%	0	0%
totaal	133	0%	127	0%

Figuur 1: Aantal bolgewassen per bedrijfstype (cumulatieve frequentie)

Bij Telers is tulp verreweg het meest geteelde gewas (bij 89%) gevolgd door lelie (54%) en narcis (52%), Tabel 4. Hyacint, narcis, krokus, iris, gladiool en bijzondere bolgewassen worden vrijwel uitsluitend in combinatie (met voornamelijk tulp) geteeld. Alleen tulp en lelie worden door een klein aantal telers als enig gewas geteeld (resp. 5% en 7%).

Tabel 4: Aantal bollenteeltbedrijven zonder broei, naar geteeld bolgewas

	totaal	%	uitsluitend	%
tulp	118	89%	7	5%
hyacint	38	29%	0	0%
narcis	69	52%	1	1%
krokus	54	41%	0	0%
lelie	72	54%	9	7%
iris	30	23%	0	0%
gladiool	21	16%	1	1%
bijzBol	39	29%	1	1%
Totaal	133		19	14%

Ook bij Teler/Broeiers is tulp het meest voorkomende gewas (bij 93%), gevolgd door narcis (41%) en hyacint (29%), Tabel 5. Lelies worden op veel minder Teelt/Broei bedrijven geteeld dan bij de Telers (9% versus 54% bij Telers). Dit verschil komt doordat de gespecialiseerde leliebroeiers jaarrond broeien en hun bollen van teeltbedrijven betrekken. In mindere mate geldt dit ook voor iris (8% versus 23% bij Telers). Hyacint, narcis, krokus, iris en gladiool worden ook bij Telers/Broeiers vrijwel uitsluitend in combinatie geteeld. Het percentage van de Teelt/Broei bedrijven dat tulp als enige gewas teelt is veel hoger (28% versus 5% bij Telers).

Tabel 5: Aantal bedrijven met bollenteelt en broei, naar geteeld bolgewas

	totaal	%	uitsluitend	%
tulp	118	93%	35	28%
hyacint	37	29%	0	0%
narcis	52	41%	0	0%
krokus	28	22%	0	0%
lelie	11	9%	1	1%
iris	10	8%	0	0%
gladiool	8	6%	2	2%
bijzBol	28	22%	5	4%
Totaal	127		43	34%

1.3 Teler/Broeiers vergeleken met Broeiers, Broei 1995

Het aantal bedrijven dat maar één gewas afbroeit is relatief (60%) veel groter dan het aantal bedrijven dat maar één gewas teelt (14% telers, 34% teler/broeiers), vergelijk Tabel 6 met Tabel 3. Broei is dus een specialistischer activiteit dan teelt.

De spreiding in aantal broeigewassen is voor Teler/Broeiers vrijwel gelijk aan de spreiding bij bedrijven die broeien maar niet telen.

Tabel 6: Aantal broeigewassen per bedrijf

gewassen	teler/broeiers		broeibedrijven (geen teelt)	
	bedrijven	%	bedrijven	%
1	76	60%	17	52%
2	40	32%	12	36%
3	7	6%	3	9%
4	3	2%	1	3%
5	0	0%	0	0%
6	0	0%	0	0%
Totaal	126		33	

Tulp wordt verreweg door de meeste Teler/Broeiers gebroeid (81%), gevolgd door narcis en hyacint, Tabel 7. Het percentage bedrijven wat tulp als enig broeigewas broeit is relatief groot.

Tabel 7: Aantal bedrijven met bollenteelt en broei, naar broeigewas

	totaal	%	uitsluitend	%
tulp	103	81%	58	46%
hyacint	28	22%	8	6%
narcis	30	24%	5	4%
lelie	11	9%	1	1%
iris	10	8%	1	1%
gladiool	2	2%	1	1%
bijzBol	10	8%	2	2%
totaal	127		76	60%

Ook voor bedrijven zonder bollenteelt is tulp het belangrijkste broeigewas (97%), maar op deze bedrijven wordt ook vaak lelie gebroeid (42%) gevolgd door iris, altijd in combinatie met tulp, Tabel 8. Indien op broeibedrijven zonder bollenteelt maar één gewas wordt gebroeid is dat altijd tulp (op 52% van deze bedrijven versus 46% van de Teelt/Broeibedrijven). Bij de Teler/Broeiers wordt op 15% van de bedrijven een ander gewas dan tulp als enig gewas gebroeid, vnl. hyacint en narcis. De gespecialiseerde liebbeoerders doen niet mee aan de MJA-E.

Tabel 8: Aantal broeibedrijven (zonder bollenteelt) met broeigewas

	totaal	%	uitsluitend	%
tulp	32	97%	17	52%
hyacint	3	9%	0	0%
narcis	0	0%	0	0%
lelie	14	42%	0	0%
iris	4	12%	0	0%
gladiool	0		0	
bijzBol	1	3%	0	0%
totaal	33		17	52%

2 Teeltplannen 2001

2.1 Inleiding

Van de bedrijven die in 2001 aan de MJA-e-Bloembollen deelnamen (voor ruim 80% dezelfde bedrijven) zijn de voorkomende teeltplannen als in Tabel 9 en de belangrijkste teeltplannen samengevat in Tabel 10. De verhoudingen tussen hoofdgroepen zijn vrijwel gelijk aan die van 1995. Wel is bij Telers het aantal bedrijven dat één of meer andere gewassen in het teeltplan heeft opgenomen relatief iets gestegen (van 16% naar 19%). Bij Teler/Broeiers is dat iets afgenomen (van 16% naar 13%) en bij Broeiers juist toegenomen (van 39% naar 53%).

Tabel 9: Teeltpatronen/plannen en aantal bedrijven, 2001

Code	Betekenis	aantal	%
B	Uitsluitend broei	17	5%
B+	Uitsluitend broei + kasgewas	2	1%
OB	Overige teelt + Broei	15	4%
OB+	Overige teelt + Broei + kasgewas	2	1%
T	Uitsluitend teelt	130	35%
T+	Uitsluitend teelt + kasgewas	1	0%
TB	Teelt + Broei	150	40%
TB+	Teelt + Broei + kasgewas	1	0%
TO	Teelt + Overige teelt	30	8%
TO+	Teelt + Overige teelt + kasgewas	0	0%
TOB	Teelt + Overige teelt + Broei	23	6%
TOB+	Teelt + Overige teelt + Broei + kasgewas	0	0%
Totaal		371	
	Totaal aantal bedrijven met broei	210	57%
	Totaal aantal bedrijven met bollenteelt	335	90%

Tabel 10: Aantallen en percentages bedrijven ingedeeld naar belangrijkste teeltplannen 2001

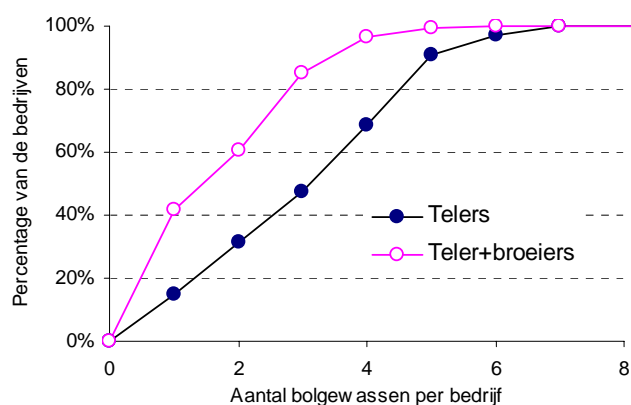
	alleen bollen		ook overige buitenteelt		Totaal	
Teelt	130	36%	30	8%	160	44%
Teelt + Broei	150	41%	23	6%	173	47%
Broei	17	5%	15	4%	32	9%
Totaal	297	81%	68	19%	365	100%

2.2 Telers vergeleken met Teler/Broeiers, Teelt 2001

In 2001 is het verschil tussen Telers en Teler/Broeiers groter geworden: de spreiding in het aantal geteelde bolgewassen per bedrijf is bij Telers toegenomen (nu teelt 52% van de bedrijven meer dan drie gewassen, tegen 45% in 1995), bij Teler/Broeiers juist afgenomen, Tabel 11 en Figuur 2. Bij deze bedrijven is het percentage bedrijven wat zich op maar één gewas richt toegenomen van 34% in 1995 tot 42% in 2001.

Tabel 11: Aantal bolgewassen per bedrijf, 2001

gewassen	Telers		Teler+broeiers	
	bedrijven	%	bedrijven	%
1	19	15%	63	42%
2	22	17%	28	19%
3	21	16%	37	25%
4	27	21%	17	11%
5	29	22%	4	3%
6	8	6%	1	1%
7 of 8	4	3%	0	0%
totaal	130	0%	150	0%

Figuur 2: Aantal bolgewassen per bedrijfstype (cumulatieve frequentie)

Vooral het percentage van de teeltbedrijven dat naast tulp ook hyacint, narcis of bijzondere bolgewassen in het teeltplan heeft opgenomen is toegenomen, voor gladiool is dat sterk afgenomen, vergelijk Tabel 12 met 4.

Tabel 12: Aantal bollenteeltbedrijven zonder broei, naar geteeld bolgewas

	totaal	%	uitsluitend	%
tulp	112	86%	6	5%
hyacint	47	36%	0	0%
narcis	79	61%	0	0%
krokus	57	44%	0	0%
lelie	74	57%	8	6%
iris	30	23%	0	0%
gladiool	11	8%	2	2%
bijzBol	46	35%	3	2%
Totaal	130		19	15%

Bij Teler/Broeiers is het percentage van de bedrijven dat tulpen teelt gelijk gebleven, voor alle andere gewassen is dat iets afgenomen, Tabel 13. Het percentage bedrijven dat uitsluitend tulpen teelt is daardoor toegenomen van 28% naar 39%.

Tabel 13: Aantal bedrijven met bollenteelt *en* broei, naar geteeld bolgewas

	totaal	%	uitsluitend	%
tulp	139	93%	58	39%
hyacint	40	27%	0	0%
narcis	59	39%	0	0%
krokus	31	21%	0	0%
lelie	10	7%	1	1%
iris	10	7%	0	0%
gladiool	7	5%	2	1%
bijzBol	28	19%	2	1%
Totaal	150		63	42%

2.3 Teler/Broeiers vergeleken met Broeiers, Broei 2001

Ook wat het aantal broiegewassen per bedrijf betreft is bij Telers/Broeiers een trend naar specialisatie. In 2001 is het aantal bedrijven met één broiegewas gestegen naar 70% (in 1995 was dat 60%), vergelijk Tabel 14 met 6. Bij bedrijven die broeien maar niet telen is deze trend niet zo duidelijk (56% in 2001, 52% in 1995).

Tabel 14: Aantal broiegewassen per bedrijf, 2001

gewassen	telers/broeiers		broeiers (geen teelt)	
	bedrijven	%	bedrijven	%
1	104	70%	20	56%
2	27	18%	14	39%
3	16	11%	1	3%
4	2	1%	1	3%
5	0	0%	0	0%
6	0	0%	0	0%
Totaal	149		36	

Deze stijging komt vooral voor rekening van de tulp (het percentage Telers/Broeiers bedrijven dat uitsluitend tulpen broeit steeg van 46% in 1995 naar 56% in 2001) en in mindere mate voor hyacint (van 6% naar 9%), vergelijk Tabel 15 met 7.

Tabel 15: Aantal bedrijven met bollenteelt *en* broei, per broiegewas, 2001

	totaal	%	uitsluitend	%
tulp	122	82%	84	56%
hyacint	33	22%	13	9%
narcis	34	23%	3	2%
lelie	10	7%	3	2%
iris	6	4%	0	0%
gladiool	5	3%	1	1%
bijzBol	9	6%	0	0%
totaal	149		104	70%

Bij de broeibedrijven zonder bollenteelt is er sterke toename in bedrijven dat naast tulpen ook bijzondere bolgewassen broeit (van 3% in 1995 naar 14% in 2001), en een afname van het percentage bedrijven dat lelies of irissen broeit, vergelijk Tabel 16 met 8.

Tabel 16: Aantal broei-bedrijven met broeigewas, 2001

	totaal	%	uitsluitend	%
tulp	33	92%	17	47%
hyacint	3	8%	1	3%
narcis	1	3%	0	0%
lelie	11	31%	1	3%
iris	2	6%	0	0%
gladiool	0		0	
bijzBol	5	14%	1	3%
totaal	36		20	56%

3 Verandering van areaal en broei-productie per bedrijf

Uitsplitsing naar Telers en Teler/Broeiers laat zien dat het gemiddelde totale teeltareaal per bedrijf van Telers bijna twee keer zo groot is als van Teler/Broeiers, Tabel 17. Per gewas, op lelie en gladiool na, zijn de verschillen echter niet zo groot. Het verschil wordt dus vooral veroorzaakt doordat Telers een groter aantal teeltgewassen per bedrijf telen. Naar 2001 toe worden de verschillen in areaal per gewas per bedrijf wel groter. Het totale areaal per bedrijf stijgt voor Telers met 45%, voor Teler/Broeiers met 35%. Het areaal bijzondere bolgewassen stijgt bij de betreffende telers gemiddeld met 86%. Het areaal narcis per bedrijf stijgt gemiddeld met 62%. Bij de betreffende Teler/Broeiers nemen de arealen voor krokus, lelie en iris af; voor gladiool en tulp sterk toe.

Tabel 17: Gemiddeld areaal (ha) per gewas per bedrijf bij Telers en Teler/Broeiers, in 1995 en in 2001.

	1995		2001		Toe/afname	
	telers	teler/broeiers	telers	teler/broeiers	telers	teler/broeiers
tulp	9.9	9.1	13.7	13.8	38%	53%
hyacint	5.2	5.0	6.3	5.7	22%	15%
narcis	3.3	3.1	5.4	4.4	62%	41%
krokus	2.1	2.1	2.9	1.9	36%	-11%
lelie	11.8	8.7	18.2	8.2	54%	-5%
iris	4.1	4.6	3.8	4.5	-6%	-2%
gladiool	12.0	5.3	14.2	9.1	18%	74%
bijzBol	3.6	3.1	6.8	4.2	86%	33%
gemiddeld bedrijfsareaal	23.2	13.8	33.5	18.5	45%	35%

Het aantal per Teler/Broeier-bedrijf afgebroeide bollen is over het algemeen sterker toegenomen dan het areaal. Er wordt kennelijk meer zelf afgebroeid. Bij Broeiers is de productiestijging hoger dan bij Teler/Broeiers, Tabel 18.

Tabel 18: Broei-productie per gewas per bedrijf bij Teler/Broeiers en Broeiers, in 1995 en 2001

	1995		2001		Toe/afname	
	teler/broeiers	broeiers	teler/broeiers	broeiers	teler/broeiers	broeiers
tulp	1794	2487	2822	4185	57%	68%
hyacint	431	367	809	633	88%	73%
narcis	358		650	100	82%	
lelie	146	588	322	992	121%	69%
iris	269	329	843	1000	213%	204%
gladiool	1308		1180		-10%	
bijzBol	308	70	305	520	-1%	642%
gemiddeld	659	768	990	1238	50%	61%

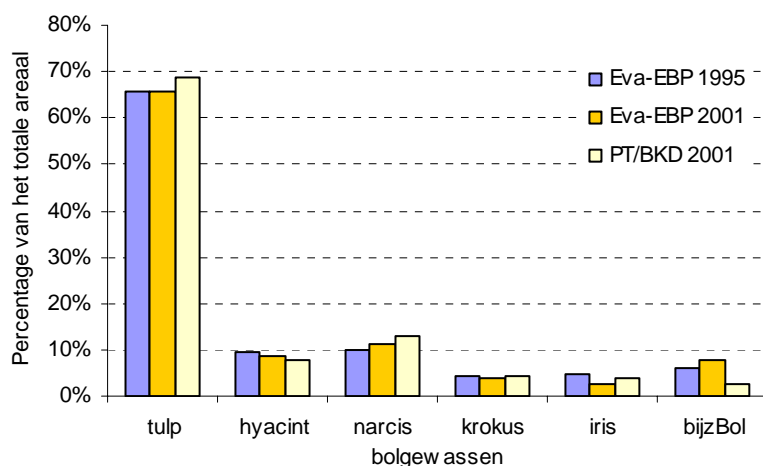

4 Representativiteit van de dataset

Een vergelijking van de totale arealen per gewas van de MJA-e deelnemers met de cijfers van PT/BKD Statistiek 2001, laat zien dat de verdeling over de verschillende gewassen vrijwel gelijk is, Tabel 19 en Figuur 3. De dataset is dus redelijk representatief voor de sector als geheel.

Tabel 19: Areaal (ha) per bolgewas bij de deelnemers Evaluatie EBP's en uit de PT/BKD Statistiek 2001

	Eva-EBP 1995		Eva-EBP 2001		PT/BKD 2001	
tulp	2733	66%	4113	66%	10372	69%
hyacint	387	9%	540	9%	1154	8%
narcis	410	10%	709	11%	1940	13%
krokus	181	4%	236	4%	645	4%
iris	190	5%	174	3%	591	4%
bijzBol	245	6%	483	8%	420	3%
totaal	4147		6255		15122	

Figuur 3: Aantal bolgewassen per bedrijfstype

Wat het areaal per gewas per bedrijf betreft zitten de deelnemers aan de MJA-e gemiddeld ruim boven het sectorgemiddelde, Tabel 20. Dit is ook zo voor de broeiproductie van tulp: het sectorgemiddelde is 1,46 miljoen stuks (LEI, 2001), het MJA-e gemiddelde is 2,97 miljoen stuks.

Tabel 20: Enkele gewasarealen per bedrijf (ha) van het CBS 2001 en van de MJA-e Deelnemers 2001

	CBS 2001	MJA-e 2001	Vershil
tulp	6.6	13.6	105%
hyacint	5.1	6.0	18%
narcis	2.9	4.8	64%
iris	2.5	4.0	61%

5 Conclusies

Samenvattend kunnen uit het voorgaande de volgende conclusies getrokken en trends onderscheiden worden:

In 1995:

- De belangrijkste typen bloembollenbedrijven zijn bedrijven die uitsluitend bollen telen ("Telers") en bedrijven die bollen telen *plus* bollen broeien ("Teler/Broeiers"). Samen maken ze ongeveer 90% van de bollenbedrijven uit en beide groepen zijn in aantal ongeveer even groot.
- Van de Telers en van de Teler/Broeiers heeft 16% één of meer andere dan bolgewassen in het teeltplan opgenomen.
- Het bedrijfstype dat geen bollen teelt maar wel broeit ("Broeiers") maakt bijna 10% van de deelnemers aan de MJA-e uit.
- Van dit bedrijfstype teelt 33% buiten of binnen wel één of meer andere gewassen.

- Telers hebben meer bolgewassen in hun teeltplan opgenomen dan Teler/Broeiers.
- Tulp is zowel bij Telers als bij Teler/Broeiers het vaakst in het teeltplan opgenomen (rond 90 % van de bedrijven).
- Bij Telers is lelie het tweede gewas (bij 54% van de bedrijven in het teeltplan), bij Teler/Broeiers is lelie het 5de gewas (bij slechts 9% in het teeltplan).
- Het percentage van de bedrijven dat tulp als enige gewas teelt is bij Teler/Broeiers veel hoger dan bij Telers (28% versus 5%).

- Het aantal bedrijven dat maar één gewas broeit (60% van de Telers/Broeiers en 52% van de Broeiers) is relatief veel groter dan het aantal bedrijven dat maar één bolgewas teelt (14% van de Telers en 34% van de Teler/Broeiers).
- Narcis (bij 24% van de bedrijven) en hyacint (bij 22%) worden na tulp (81%) bij de Teler/Broeiers het vaakst gebroeid, lelies maar weinig (bij 9%).
- Bij Broeiers wordt na tulp (97%) lelie het vaakst afgebroeid (42%), narcis wordt bij geen enkele Broeier afgebroeid.
- Bij Teler/Broeiers is op 46% van de bedrijven tulp het enige broeigewas, op 15% is dat een ander bolgewas, vooral hyacint of narcis. Bij Broeiers is op 52% van de bedrijven tulp het enige broeigewas, andere gewassen als enig gewas komen niet voor.

- Het gemiddelde totale teeltareaal per bedrijf is voor Telers bijna twee maal zo groot dan bij Teler/Broeiers.
- Per gewas, op gladiol na, zijn de arealen voor de betreffende bedrijven bij Telers en Teler/Broeiers vrijwel gelijk, zodat het verschil in totaal bedrijfsareaal dus vooral veroorzaakt wordt door het verschil in aantal gewassen.

Trends richting 2001:

- De verhouding tussen aantallen Telers, Teler/Broeiers en Broeiers zijn vrijwel gelijk gebleven, maar met misschien een lichte trend naar een relatieve toename van Teler/Broeiers (van 44% naar 47%).
- Het deel van de Telers dat naast bolgewassen ook een ander gewas teelt is toegenomen van 16% naar 19%, van de Teler/Broeiers afgenomen van 16% naar 13% en van de Broeiers toegenomen van 33% naar 47%.

- Een groter deel van de Telers teelt nu meer dan drie gewassen (52% in 2001 tegen 45% in 1995)
- Tulp blijft bij zowel Telers als Teler/Broeiers het vaakst in het teeltplan opgenomen (resp. 86% en 93%), maar het percentage bedrijven dat ook hyacint of narcis teelt is bij Telers gestegen (respectievelijk van 29% naar 36% en van 52% naar 61%).
- Lelie blijft voor Telers (bij 57% geteeld) een belangrijker gewas dan voor Teler/Broeiers (bij slechts 7% geteeld).

- Bij Teler/Broeiers is het percentage bedrijven dat naast tulp een ander bolgewas teelt afgenomen, waardoor het percentage bedrijven dat uitsluitend tulp teelt gestegen is van 28% naar 39%.
- Het percentage bedrijven dat maar één gewas broeit is bij Teler/Broeiers gestegen van 60% naar 70%, bij Broeiers is de stijging minder duidelijk (van 52% naar 56%). Dit is een relatief nog groter verschil met het aantal Telers dat maar één gewas teelt (nauwelijks verandert van 14% in 1995 naar 15% in 2001).
- Ook het percentage Teler/Broeiers dat maar één gewas teelt is toegenomen: van 34% naar 42%.
- Narcis en hyacint blijven na de tulp (82%) de belangrijkste broeigewassen bij Teler/Broeiers (resp. 22% en 23%), waarmee deze percentages dus nagenoeg onveranderd zijn t.o.v. 1995. Ook lelie blijft bij Teler/Broeiers weinig gebroeid (7% van de bedrijven).
- Bij Broeiers wordt na tulp (92%) lelie nog steeds het vaakst gebroeid, zij het minder dan in 1995 (toen op 42% van de bedrijven, in 2001 op 31%).
- Bij Teler/Broeiers is het percentage bedrijven met tulp als enige broeigewas toegenomen van 46% naar 56%, het deel van de bedrijven waar dit een ander gewas is (nu vooral hyacint) is ongeveer gelijk gebleven.
- Bij Broeiers is tulp als enig broeigewas gedaald van op 52% van de bedrijven naar 47%, terwijl nu wel ook andere gewassen als enig broeigewas gebroeid worden (op 9% van de bedrijven hyacint, lelie of bijzondere bolgewassen).
- Bijzondere bolgewassen worden in 2001 bij een hoger percentage Broeiers afgebroeid dan in 1995 (14% tegen 3%), bij Teler/Broeiers is er weinig veranderd (6% tegen 8%).
- Het gemiddelde teeltareaal per bedrijf is voor Telers met 45% toegenomen, voor Teler/Broeiers met 35%.
- Per gewas zijn voor de betreffende bedrijven de verschillen in areaal tussen Telers en Teler/Broeiers vooral toegenomen voor lelie, krokus, gladiool en bijzondere bolgewassen.
- Bij de betreffende Telers vond de grootste stijging plaats in het areaal bijzondere bolgewassen (86%) en narcis (62%), bij Teler/Broeiers in gladiool (74%) en tulp (53%).
- Bij Telers daalde het areaal iris (met 6%), bij Teler/Broeiers het areaal krokus (met 11%), lelie (5%) en iris (2%).
- De broeiproductie per bedrijf groeide gemiddeld over alle gewassen bij Broeiers iets sterker dan bij Teler/Broeiers (respectievelijk 61% en 50%).
- Bij de Telers/Broeiers is de stijging in de broeiproductie groter dan in het teeltareaal (50% versus 35%) wat er op kan duiden dat men een groter deel zelf afbroeit.
- De dataset is representatief voor de sector als geheel in die zin dat de areaalverhouding tussen de verschillende bolgewassen vrijwel identiek is. De arealen per gewas per bedrijf zijn echter ruim boven het sector gemiddelde.

Kortom:

- Hoewel met dezelfde gewassen in het teeltplan zijn er duidelijke verschillen tussen de 2 belangrijkste bedrijfstypen ("Telers" en "Teler/Broeiers") in de bollensector. Op de bedrijven zonder bollenteelt maar *met* broei ("Broeiers") is minder zicht. De verschillen komen naar voren in het aantal teelt- en broeigewassen per bedrijf en in het bedrijfsareaal.
- In de periode van 1995 tot 2001 is er bij alle drie bedrijfstypen sprake van een sterke **schaalvergroting**. Daarnaast is bij Telers en bij Broeiers sprake van **assortimentsverbreding** (meer bolgewassen en meer overige teelten). Bij Teler/Broeiers is juist sprake van **specialistie**: zowel in de teelt als in de broei worden er minder verschillende bolgewassen in het teeltplan opgenomen en een groter deel van de bollenteelt wordt zelf afgebroeid.